

НАСТАВНО-УМЕТНИЧКОМ ВЕЋУ

ФАКУЛТЕТА ЛИКОВНИХ УМЕТНОСТИ У БЕОГРАДУ

Париска 16

11000 Београд

СЕНАТУ УНИВЕРЗИТЕТА УМЕТНОСТИ У БЕОГРАДУ

Косанчићев венац 29 11000 Београд

ИЗВЕШТАЈ КОМИСИЈЕ ЗА ОЦЕНУ И ОДБРАНУ
ДОКТОРСКОГ УМЕТНИЧКОГ ПРОЈЕКТА

ДЕКОРАТИВНА СОПСТВА - изложба слика, цртежа, објеката и
видео инсталације кандидаткиње Борјане Мрђе

Комисија за оцену и одбрану докторског уметничког пројекта *ДЕКОРАТИВНА СОПСТВА-* изложба слика, цртежа, објеката и видео инсталације кандидаткиње Борјане Мрђе именована на седници Наставно-уметничког већа ФЛУ у Београду радила је у саставу:

др ум Симонида Раичевић, ван. професор ФЛУ у Београду

др ум Оливера Парлић Карајанковић, ван. професор ФЛУ у Београду

др ум Радош антонијевић, ван. професор ФЛУ у Београду

др Мариела Цветић, ред. професор Архитектонског факултета у Београду

др ум Биљана Ђурђевић, доцент ФЛУ у Београду (ментор) и донела је следећи закључак:

БИОГРАФИЈА

Борјана Мрђа рођена је у Бањалуци 1982. године. Магистрирала на Академији умјетности Универзитета у Бањалуци 2005. године, где ради као доцент на предметима Сликање и Цртање

У сопственој уметничкој пракси бави се различитим врстама производње, употребе, значења и појавности телесне слике у времену и простору. Медији које користи у овом поступку су цртеж, слика, објекат/скулптура, видео и анимација. Предмети које предаје у својству доцента на Академији умјетности Универзитета у Бањалуци су Сликање и Цртање на првом и другом циклусу студија.

ГРУПНЕ ИЗЛОЖБЕ

2007

- Сарајевска зима, Галерија МАК, Сарајево

2008

- "Моја земља Штаглинец", Копривница

- Terminal 00, Ada Street Gallery, Лондон

- СпаПорт, Међународна годишња изложба савремене умјетности, Бањалука

2009

- ЗВОНО изложба (награда за најбољег БиХ умјетника/цу), Музеј савремене умјетности РС, Бањалука

- НамаТРЕ.ба 3 пројекат, БиХ Видеоумјетност, Visual TV Container, Милано

- НамаТРЕ.ба 3 пројекат, БиХ Видеоумјетност, Академија умјетности, Требиње

- ЕМУАН 2 / Artifice, *online*, Интернационални фестивал умјетности

2010

- БиХ видео умјетност, Photon Gallery, Љубљана

- Женско писмо, Ремонт галерија, Београд
 - OPEN CITY, aMAZELab Art&Culture, Милано
 - #5 Neunundneunzig, Freunde Imnamendesraumes, Берлин
- 2011
- Not So Distant Memory, The Big Screen Project, Њујорк
 - Algebra/ Life path number, ITS-Z1 галерија, Београд
 - OPEN CITY, aMAZELab Art&Culture, Скопље
 - Одјећа као симбол идентитета, Градска галерија, Бихаћ
 - Cut-out momenti, Марин галерија, Умаг
 - OPEN CITY, aMAZELab Art&Culture, Тирана
 - Граница/перформанс, Ms Dockville фестивал, Хамбург
 - OPEN CITY, aMAZELab Art&Culture, Сарајево
 - Not so distant memory, Delaware Center for the Contemporary Arts, Делавер
 - CYBERFEST, Kuryokhin Modern Art Center, Санкт Петербург
 - URBAN MAPS, Фестивал савремене умјетности, Праг
- 2012
- Индивидуалне стратегије, Collegium Artisticum, Сарајево
 - Arrivi e partenze, Mole Vanvitelliana, Анкона
 - Intime / Intimacies, Collegium artisticum, Сарајево
 - Pichwise, Галерија Мак, Сарајево
 - Microstories, Музеј савремене умјетности РС, Бањалука
 - Bring In Take Out Living Archive, VBKÖ, Беч
 - Bring In Take Out Living Archive, Open Systems, Беч
 - Not So Distant Memory, Фестивал Видео умјетности и Анимације, Уфа, Русија
 - Time stood still / Multimeridijan, Галерија Анекс, Галерија Лука, Пула
- 2013
- Могу бити гадно стрпљив, Галерија Дома омладине, Београд
 - 46. Зимски салон, Галерија Јосип Бепо Бенковић, Херцег Нови
 - Могу бити гадно стрпљив, Музеј савремене умјетности РС, Бањалука
 - Пејзажи у сусједству, Галерија Студентског центра, Загреб
 - Босанска/Умјетност, Goucher College, Балтимор, САД
- 2014
- ИЗ / УЗЕТНОСТИ, Музеј савремене умјетности РС, Бањалука
 - Постигнућа и изазови, Парламентарна скупштина БиХ, Сарајево
 - WEGmitKUNST, Künstlerwerkgemeinschaft, Kaiserslautern
 - Декодирање, Галерија Миодрaг Дадо Ђурић, Цетиње
- 2016
- Contemporary Thesaurus, Музеј савремене умјетности РС, Бањалука
 - Contemporary Thesaurus, Музеј савремене уметности Војводине, Нови Сад
 - Contemporary Thesaurus, Галерија "Podroom" Културни центар Београда

2017

- 3 Generations of Women Artists Perform, Threshold умјетнички простор, Концертна дворана, Перт
- Balkan art, Robert Gordon University, Gray's School of Art, Aberdeen

2019

- Перцепције, Музеј савремене умјетности РС, Бањалука
- Ал' залуду што си л'јепа, Дани Владе С. Милошевића, Бански Двор, Бањалука

САМОСТАЛНЕ ИЗЛОЖБЕ

2007

- Изложба цртежа, Народна скупштина Републике Српске, Бањалука
- Реанимација, Академија умјетности, Бањалука

2008

- Изложба слика, Културни центар Бански Двор, Бањалука

2010

- Интрада/начини приповиједања, Галерија Терзић, Бањалука

2012

- Промјенљиво тијело, Музеј савремене умјетности РС, Бањалука

2017

- Декоративна сопства, Народна скупштина Републике Српске, Бањалука

2018

- Универзална дистанца, Народна скупштина Републике Српске, Бањалука

НАГРАДЕ

2002

- Награда Културног центра Бански двор за најбољу графику
- Награда Академије умјетности у Бањалуци за најбољи цртеж

2004

- Награда Академије умјетности у Бањалуци за најбољу слику

2009

- Финалиста за награду ЗВОНО (награда за најбољег БиХ умјетника/цу)

ПЕДАГОШКИ РАД

2013

- Предавање, The hesitating body, Deutsches Hygiene-Museum, Dresden

2014

- Предавање, Weg mit kunst, Künstlerwerkgemeinschaft, Kaiserslautern

2017

- Еразмус+ размјена наставног особља и предавање, Balkan art, Robert Gordon University, Gray's School of Art, Aberdeen
- Комисија за одбрану Мастер рада под називом Ars ex machina -The Big machine Art, Мирослав стакић

- Организација Изложбе цртежа и слика студената 2. године АУБЛ у сарадњи са Арт Клубом простор, Бањалука
- Организација менторисане изложбе "Меланхолија" студента мастер студија Сликарства Бранимира Максимовића у сарадњи са Народном скупштином РС, Бањалука

2018

- Менторство на Мастер раду, Меланхолија – Меланхолична стања портрета у медију сликарства, Бранимир Максимовић
- Организација Регионалне студентске сликарске колоније и изложбе у оквиру манифестације Кочићев збор, Градска управа Града Бања Луке, Бански Двор
- Организација изложбе слика – студената 3. и 4. године Сликарства АУБЛ, Изложбени салон Дјечијег позоришта РС
- Организација изложбе цртежа и слика под називом "Имачикада" студенткица 4. године АУБЛ Александре Кузмановић и Иване Благојевић у сарадњи са Арт Клубом простор, Бањалука
- Комисија за одбрану Мастер рада под називом "Пресавијање невидљивог" Јелене Малеш

2019

- Организација Регионалне студентске сликарске колоније и изложбе у оквиру манифестације Кочићев збор, Градска управа Града Бања Луке, Бански Двор
- Организација наградне изложбе под називом "Овдје стојим" студента 4. године Сликарства Александре Кузмановић, Академија умјетности у Бањалуци
- Организација менторисане изложбе под називом "Раслојавање предјела" студента мастер студија Сликарства Марије Бјелошевић у сарадњи са Банским двором, Бањалука
- Организација изложбе награђених радова "О Драганама", студенткице 4. године Сликарства Драгане Грашар у сарадњи са Банским двором, Бањалука
- Организација наградне изложбе под називом "Будем" студента 4. године Сликарства Александре Кузмановић у сарадњи са Галеријом ЈУ "Центар за културу и образовање" Лакташи
- Организација предавања умјетника и професора Миодрага Манојловића у класи треће године Сликарства, АУБЛ
- Организација изложбе награђених радова "Одсутност", студента 3. године Сликарства Младена Мићића у сарадњи са Арт Клубом простор, Бањалука
- Организација предавања умјетнице и наставнице Ликовног образовања, Сандре Дукић у класи треће године Сликарства, АУБЛ

2020

- Организација изложбе слика – студената 3. године Сликарства АУБЛ под називом "Мултиверзуми", Галерија Ђура Јакшић – Филолошки факултет
- Организација међуинституционалне сарадње у виду радионица спојене праксе на предметима Архитектоника (АГГФ) и Цртање (АУБЛ)

АНАЛИЗА РАДА

Докторски уметнички пројекат *ДЕКОРАТИВНА СОПСТВА*- изложба слика, цртежа, објеката и видео инсталације кандидаткиње Борјане Мрђе мора се посматрати кроз призму стоичке филозофије која у дуализму са Спинозиним појмом етике, промишља о социолошким, етичким, естетским принципима новонасталог конзумеристичког друштва, који потиру индивидуалност, а за који се кроз свој опус уметница Борјана Мрђа залаже, актуелизовањем проблема који је свеprisутан, она ослобађа критику кроз ликовни језик. У лирски надахнутом тексту у којем преовладава етичка мисао прожета компарацијама уметничких пракси, она оживљава и личну-породичну генезу предмета, који постаје окосница рада, промишљања и филозофског истраживања докторског уметничког пројекта.

Одабир коришћених материјала свакако подцртава њен писани део рада, у којем. Метода коју користи приликом грађења слика/објеката и разобличавања одеће/хаљина је супротна индивидуацији у формалном смислу али је у суштинском реципрочна, јер је враћање уобличеног, скројеног, одевног предмета (који припада одређеној особи) колективном односно универзалној површини, разобличавањем хаљине и повезивањем са осталом разобличеном одећом. Разобличене породичне женске хаљине натегнуте на рам, она повезује у дводимензионалну површину и додатно је унифицира процесом избелјивања, које може бити посматрано као стање пре свих боја или њихово нестајање. Тако обрнутом методом евоцира форму процеса пре коначне индивидуације, облачења и уклапања у временски оквир и друштвену/градску конструкцију.

КРИТИЧКИ ОСВРТ РЕФЕРЕНАТА

Писани део рада Борјане Мрђе подупиру основу на којој настаје уметнички рад. Међусобно прожимање између писаног и изложбеног, постигнуто је убедљиво. Безвременост теме којом се кандидаткиња бави, даје

Текст тезе је подељен у шест целина: **МНЕМОНИКА МАТРИ / ГЕНЕРАТИВНЕ ТЕКСТИЛНЕ ПОВРШИНЕ И АКТИВНА ПРАЗНИНА; ПОВРШИНЕ ИНДИВИДУАЦИЈЕ / ТКАЊЕ КАО ЈЕЗИК, КАО ХИБРИДНО СЛИКАРСКО ПИСМО; БУДУЋА ХАЉИНА / УНИВЕРЗАЛНА ХАЉИНА У НЕМОГУЋЕМ ПРОСТОРУ; ТРИ СТАЊА ЈЕДНИНЕ / ЕКСТЕНЗИЈА И МНЕМОНИКА СУПСТАНЦЕ; ДЕКОРАТИВНА СОПСТВА И ЛУСТЕР / ДРУГА И ТРЕЋА КОЖА** и последња целина **СВЕЧАНА ХАЉИНА / ЦЈЕЛОВИТОСТ РАЗОБЛИЧАВАЊА**

У оквиру прве целине, која је уједно и носилац рада и њен интерпретатор, **МНЕМОНИКА МАТРИ / ГЕНЕРАТИВНЕ ТЕКСТИЛНЕ ПОВРШИНЕ И АКТИВНА ПРАЗНИНА**, кандидаткиња Борјана Мрђа реферише се на свој рад *Мнемоника матри*, рад с којим је све почело и који је отворио комплексну целину вишемедијских радова ка даљем истраживању да би се временом формирала кохерентна целина под називом *Декоративна сопства*.

Приликом израде овог рада као референце кандидаткиња користи скулптуру Нике са Самотраке и стоичку теорију празнине/ватрене пнеуме¹, са главним акцентом на њено лично *матри* наслеђе, око којег се у тексту формира историјско, филозофско/етичко, социјално и психолошко обзорје личног предмета, који је и основа и иницијатор будућих радова насталих током периода рада на докторској тези под заједничким називом *Декоративна својства*.

Друга целина **ПОВРШИНЕ ИНДИВИДУАЦИЈЕ / ТКАЊЕ КАО ЈЕЗИК, КАО ХИБРИДНО СЛИКАРСКО ПИСМО**, заснива се делимично на Жилбер Симондоновој теорији процеса индивидуације у поређењу са кристализацијом, делимично се ослања на геометријско-органичне радове уметнице и вајарке Еве Хесе. Главни акценат је на самом раду кандидаткиње, где је метода коју користи приликом грађења слика/објеката и разобличавања одеће/хаљина које је супротна индивидуацији у формалном смислу али је у суштинском реципрочна, јер је враћање уобличеног, скројеног, одевног предмета (који припада одређеној особи) колективном односно универзалној површини, разобличавањем хаљине и повезивањем са осталом разобличеном одјећом, та метода коришћена је и у самом текстуалном делу рада.

У трећем делу **БУДУЋА ХАЉИНА / УНИВЕРЗАЛНА ХАЉИНА У НЕМОГУЋЕМ ПРОСТОРУ** где визуелно упориште рада тражи у римском торзу Артемиде², а филозофско у лику Артемиде према тумачењу Светлане Слапшак³. У овом смислу појам и форма женског која се опире свакој класификацији може бити слаба тачка али уједно и неограничен извор женске моћи. Даље се надовезује на "Етику психоанализе" Жак Лакана који износи идеју о "окруживању празнине" у визуелним уметностима и архитектури, да је уметност увек организована око централне "Празнине" немогуће-реалне "Ствари".

У четвртом поглављу **ТРИ СТАЊА ЈЕДНИНЕ / ЕКСТЕНЗИЈА И МНЕМОНИКА СУПСТАНЦЕ** Борјана Мрђа се враћа својој основи и бави се етиком, кроз призму Спинозе улази у појам супстанце који се формализује на небројене начине и има небројено манифестација кроз које дјелује. Унутар супстанце промене се дешавају услед константног кретања и мировања, што је такође својствено свим категоријама постојања и материје од најједноставнијих до најкомплекснијих облика. Кроз даљњи текст она се бави уметницом Нери Оксман која на занимљив начин интерпретира и реализује Спинозине монистичке идеје.

Пето поглавље **ДЕКОРАТИВНА СОПСТВА И ЛУСТЕР / ДРУГА И ТРЕЋА КОЖА ДЕКОРАТИВНА СОПСТВА И ЛУСТЕР / ДРУГА И ТРЕЋА КОЖА** где је главни акценат на серији цртежа под заједничким називом *Декоративна сопства* у којој се бави формално "недефинисаним" телом, у смислу празнине и апстрактних мрља које сугеришу присуство тела али не и конкретне личности, субјекте. Тако приказано тело присутно је у јасно дефинисаној одећи и архитектонском простору који декоришу или

¹ A New Stoicism: Revised Edition; Lawrence Becker; Princeton University Press; Kindle Edition; 2017

² 1.- 2. вијек А.Д.; Мермер; 61cm; приватна колекција; Сан Франциско

³ Светлана Слапшак; Женске иконе античког света; Библиотека XX век; Београд; 2006

одређују границе присуства тела. Истражујућу рад филозофа, Жил Делеза и Емануела Левинаса, који су усмерени на развијање дисциплина повезаних са онтологијом, политиком и етиком у циљу побољшања егзистенцијалистичких и етичких моћи, као начину бољег само-владања и самоспознаје, проналази неке одговоре. Као и у радовима уметнице Сигалит Ландау која управо другу кожу-хаљину враћа силама природе и добија својеврсни хибрид, производ уметности. Борјана Мрђа компарира Жил Делеза који се бавио сазнањем у границама искуства, филозофијом иманенције са радом Емануела Левинаса који се усуђује ићи корак даље и преиспитује саме границе искуства те трансцендентира поље филозофског истраживања субјекта "пре" или "даље" од иманенције.

У последњем поглављу **СВЕЧАНА ХАЉИНА / ЦЈЕЛОВИТОСТ РАЗОБЛИЧАВАЊА** Борјана Мрђа се бави друштвено историјским и конзерваторским извориштима пре свега из одеда рестаурације Музеја РС. Видео рад који је тема овог шестог поглавља бави се рестаурацијом хаљине која је сашивена 1929. а која је сада под окриљем Музеја РС. Три наратива имају својство обликовања целовите површине хаљине као и повлачење конкретних матри-линија у односу на универзалну површину перцепције "женског". Наративи у овом видео раду су настали интервјуисањем три жене које директно учествују у процесу чувања ове хаљине. Две нарације дају стручна лица, Драгана Радоја и Славка Миросављевић, које су институционално обавезане одговорним процесом чувања хаљине у различитим формама своје стручне праксе и контекста у коме хаљина сада постоји, док трећи наратив долази од наследнице хаљине, која је директна паралела са интимистичким приступом који Борјана Мрђа кроз цео свој опус негује.

КОРИШЋЕНА ЛИТЕРАТУРА

Импресивна је коришћена литература којом се користи Борјана Мрђа, извори су различити и уобличени у јединствену целину која подцртава основну идеју реализовану у овом докторском уметничком пројекту, који својом безвременошћу иступио у први план као место промишљања о путу којем се креће савремено друштво. Овде представљамо део литературе коју је кандидаткиња користила: Данијела Ђукановић; Кошуље, Колекција женских кошуља с краја XIX до средине XX вијека из Збирке текстила Етнолошког одјељења Музеја РС; 2013; Brad Inwood and Lloyd Gerson; eds.; *The Stoics Reader: Selected Writings and Testimonia* (Indianapolis: Hackett, 2008); поезија Волт Витмана; Grosz, Elizabeth; *Incorporeal: Ontology, Ethics, and the Limits of Materialism*; Columbia University Press; Kindle Edition; Арахна и ткање према тумачењу и парафразирању текста Светлане Слапшак - Женске иконе античког света; Библиотека XX век; Београд; Хераклит; Фрагменти; Ниче; Тако је говорио Заратустра; Поглавље - О отровним пауцима; Hesse/Nemser транскрипт ; Eva Hesse: *A Retrospective*; from Anna C. Chave essey, „Girl Being a Sculpture“, Yale University Art Gallery; 1992.; Renata Salecl; (Per)versions of love; Verso; London-New York; 2000; Др Радмила Шајковић и Др Ксенија Атанасијевић; Барух де Спиноза; Треће издање; Београдски издавачко-графички завод; 1983. Grosz, Elizabeth. *Incorporeal: Ontology, Ethics, and the Limits of Materialism* (p. 62). Columbia University Press. Kindle Edition; Emmanuel Levinas; *Totality and Infinity*; Martinus Nijhoff Publishers; London; 1979; Rosi Braidotti; *The Posthuman*; Polity Press; Cambridge; UK; Милан Галовић; Мода: застирање и откривање;

Загреб: Наклада Јесенски и Турк; 2001

Онлајн рефернце попут; Bernard Müller; Le « Jardin d'Amour » de Yinka Shonibare au musée du quai Branly ou : quand l'« autre » s'y met; <https://journals.openedition.org/ceroart/386>; Valérie Morisson; Yinka Shonibare, MBE and Sartorial Parody: Costuming as Subversive Practice; <https://doi.org/10.4000/ebc.3401>

ОЦЕНА РЕЗУЛТАТА - ЗАКЉУЧАК СА ОБРАЗЛОЖЕЊЕМ УМЕТНИЧКОГ ДОПРИНОСА РАДА

Пројекат Борјане Мрђе има за намеру критику универзализације, систематизације и индивидуализма наметнутог из правца доминантног потрошачко-глобалног аспекта, заснованог на материјалистичком дуализму. Циљ рада је наглашавање важности враћања поједицу кроз монистичке филозофске идеје, као активном творцу генеративне и повезујуће колективне површине, етичке тканине и естетичке текстуре заједништва, кроз форме чувања и неговања телесне и бестелесне целине.

На основу датог садржајног и прецизног образложења теме у писаном раду, као и настанка уметничког дела, комисија сматра да је кандидаткиња Борјана Мрђа успешно реализовала и представила јавности свој уметнички пројекат и предлаже Наставно-уметничком Факултета ликовних уметности да усвоји овај извештај и достави га Сенату Универзитета уметности како би се могао одредити датум одбране.

др ум Симонида Раичевић, ван. професор ФЛУ у Београду

др ум Оливера Парлић Карајанковић, ван. професор ФЛУ у Београду

др ум Светлана Волиц, доцент ФЛУ у Београду

др Мариела Цветић, ред. професор Архитектонског факултета у Београду

др ум Биљана Ђурђевић, доцент ФЛУ у Београду (ментор)